

Іщук Олена. Креативне мислення як важливий компонент розвитку дітей молодшого шкільного віку. *Дитинство: сучасні реалії, виклики, перспективи* : зб. наук. праць за матер. науково-методичного онлайн-семінару до Дня захисту дітей (Хмельницький, 31 травня 2021 р.) / за ред. Л. І. Романовська, Л.О. Данильчук, Ю. Л. Бриндіков. Хмельницький : 2021. С.61–65.

Іщук Олена
магістрантка ННІ педагогіки,
науковий керівник: **Павленко Віта**
кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри педагогіки, професійної освіти та
управління освітніми закладами
Житомирський державний університет імені Івана Франка

Креативне мислення як важливий компонент розвитку дітей молодшого шкільного віку

Особистість характеризується здатністю відобразити світ, проявляти свою творчу сутність, творчий потенціал. Однак цілі й завдання виховання і навчання не завжди стимулюють розвиток креативності дітей. Вважаємо, що розвиток креативності особистості відбувається впродовж життя людини й одним із найважливіших критеріїв особистості є творчість, оскільки в процесі життя розвивається уява як внутрішній механізм, що забезпечує прояв творчості.

Креативність – це природна властивість особистості, яка існує від початку життя людини; це найвища форма активності особистості; характеристика особистості. Завдяки креативності людина виражає свій внутрішній світ, змінюючи його [4, с. 15-21].

Розвиток креативності пов'язаний зі створенням нового, оригінального продукту в процесі навчально-творчої діяльності. Нам близький підхід О. Антонової, К. Батовріної, Л. Виготського, В. Дружиніна, О. Кононко, О. Куцевол, І. Подорожної, Л. Пузеп, які визначають креативність як здатність до творчості, яка проявляється в різних сферах активності й розглядається як відносно незалежний фактор обдарованості та є умовою самореалізації особистості.

Метод з розвитку креативного мислення «Шість капелюхів мислення» Едварда де Боно дозволяє дитині концентруватися на одній справі у певний час. Він дозволяє відокремити емоції від логіки, творчість від інформації і т.д. Кожен капелюх розвиває певний тип мислення». «Шість капелюхів мислення» – ефективний метод формування ключових компетентностей, а саме:

а) навчально-пізнавальних: спрямованих на готовність до розв’язання проблеми, коли дитина аналізує поставлену перед ним задачу (на неї вказує колір капелюха) і розробляє алгоритм її розв’язання;

б) технологічних: коли успіх школяра багато в чому залежить від чіткого дотримання інструкції (наприклад, у «чорному» капелюсі акцентуємо увагу тільки на мінусах; у «білому» капелюсі мислимо фактами, цифрами, без емоцій і суб’єктивних оцінок і т.д.);

в) ціннісно-сміслових: спрямованих на готовність до самоосвіти, коли учень сам здійснює інформаційний пошук потрібного матеріалу;

г) інформаційних: спрямованих на формування і розвиток способів роботи з інформацією: здатність усвідомлювати потребу в інформації, здатність розробляти стратегії пошуку інформації, здатність систематизувати, обробляти і відтворювати інформацію, здатність синтезувати інформацію, створюючи на її основі нове знання;

д) комунікативних: спрямованих на готовність до соціальної взаємодії, коли школярі взаємодіють один з одним в групі і відстоюють свою точку зору [2, с. 17–21].

Метод «Шість капелюхів мислення» передбачає шість різних типів мислення. Кожному з шести капелюхів відповідає свій колір, що робить його легко помітним серед всіх інших і наділяє його характерними, притаманними тільки йому рисами і якостями – колірною відмінність робить кожен капелюх особливим та неповторним. Кожен кольоровий капелюх вказує на роль, на певний тип мислення і діяльність [1].

Білий колір – неупереджений і об’єктивний, як чистий аркуш паперу: мислимо фактами, цифрами, без емоцій і суб’єктивних оцінок.

Жовтий колір – сонячний, оптимістичний. Дитина в жовтому капелюсі сповнена оптимізму, вона шукає переваги: позитивне мислення, виділення позитивних сторін і аргументів.

Чорний колір – похмурий. У чорному капелюсі дитина проявляє обережність: виявлення суперечностей, недоліків та їх причин.

Червоний колір символізує емоції, внутрішнє напруження. У червоному капелюсі дитина віддає себе у владу інтуїції, почуттів: різноманітні емоції, з чим вони пов'язані, зміна емоцій, зв'язок зміни емоційного стану з розглянутими явищами.

Зелений колір – це колір свіжого листя, достатку, родючості. Зелений капелюх символізує творчий початок і розквіт нових ідей: пошук нових граней в досліджуваному матеріалі, що можна вдосконалити.

Синій колір – це колір неба. Синій капелюх пов'язаний з організацією та управлінням: осмислення, пошук узагальнюючих паралелей, загальні висновки [3]. Особливу увагу слід приділити Синьому капелюху, тому що цей капелюх – особливий. Його завдання – вибудовувати логіку діяльності, керувати процесом, підсумовувати отримані дані, аналізувати їх, підбивати підсумки.

До переваг методу «Шість капелюхів мислення» можна віднести наочність, простоту освоєння і застосування; вміння бачити ситуацію і розглядати її з декількох точок зору.

Недоліки методу «Шість капелюхів мислення» полягають в тому, що для ефективного застосування потрібна розвинена уява і ретельне тренування. На жаль, сучасні учні в більшості випадків виявляються недостатньо підготовленими до подібної розумової діяльності, тому застосування методу на уроках, особливо в перший час, може викликати в учнів деякі труднощі і, відповідно, негативну реакцію.

Крім того, використання методу в педагогічній практиці передбачає посилене психологічне навантаження учнів, що також може позначитися на його ефективності і популярності. Однак, тренуючи мислення учнів за допомогою даного методу, поступово збільшуючи частку самостійної

діяльності учнів, в рамках методу можна досягти високих результатів у мотивації й пізнавальної активності учнів.

Список використаних джерел

1. Боно де Э. Рождение новой идеи. Москва, 1976. 212 с.
2. Войтенко О. В. Розвиток творчих здібностей школярів на уроках літератури. Педагогіка та психологія : зб. наук. пр. Харків : ХДПУ, 1997. С. 17–21.
3. Гилфорд Дж. Три сторони інтелекта. Психологія мышлення. Москва, 1965. С. 433–456.
4. Павленко В. В. Креативність: сутність, структура, закономірності формування і розвиток. Педагогічна освіта: Теорія і практика. Педагогіка. Психологія: зб. наук. праць / Київ ун-т ім. Б. Грінченка / редкол.: Огнев'юк В.О., Хоружа Л. Л. К. : ун-т ім. Б. Грінченка, 2015. Вип. 23. С. 15–21.